

REMISSVAR

2022-01-25

Dnr: BO 2021-0374

Myndigheten för familjerätt och
föräldraskapsstöd
info@mfof.se

Remiss av förslag till föreskrifter och allmänna råd om socialnämndens informationssamtal

(dnr AD 2021/1800)

Inledning

Barnombudsmannen yttrar sig med utgångspunkt i uppdraget att företräda barns rättigheter utifrån FN:s konvention om barnets rättigheter (barnkonventionen) som sedan den 1 januari 2020 är lag i Sverige.

Barnombudsmannen är i grunden positiv till de föreslagna föreskrifterna/allmänna råden, med följande kommentarer i delar som Barnombudsmannen bedömer som särskilt relevanta utifrån ett barnrättsperspektiv.

Allmänt

Barnombudsmannen instämmer i att det är positivt om fler tvister rörande vårdnad, boende eller umgänge kan undvikas och samförståndslösningar i stället kan uppnås. Det är också positivt ur ett likvärdighetsperspektiv barn emellan om föreskrifterna/de allmänna råden bidrar till en likartad tillämpning av ordningen med informationssamtal över hela landet. Barnombudsmannen vill i detta sammanhang emellertid också nämna att myndigheten tidigare har uttalat sig om barns närvaro i domstol, för det fall en tvist om vårdnad, boende eller umgänge ändå aktualiseras där. Det finns ett stort behov av att stärka barnets rättigheter i utredningar och processer. I sin årsrapport 2020 noterade Barnombudsmannen till exempel vad gäller förslagen i betänkandet *Se barnet!* (SOU 2017:6) att det saknas analys och resonemang kring hur brister som finns i dagens system skulle kunna avhjälpas och på så sätt möjliggöra för de barn som vill höras inför domstol att göra det på ett tryggt sätt.¹

Vad gäller barnkonsekvensanalysen i konsekvensutredningen, hade Barnombudsmannen emellertid önskat en mer ingående prövning av barnets bästa utifrån artikel 3 i barnkonventionen. Det behövs en tydlig analys av på vilket sätt barnets rättigheter enligt barnkonventionen kommer att påverkas, dels i samband med varje förslag, dels sammantaget. Det saknas även resonemang kring hur olika grupper av barn kan komma att påverkas.

¹ Barnombudsmannen årsrapport 2020, Dom tror att dom vet bättre, s. 49.

3 kap. Samtalsledarens kompetens

Barnombudsmannen noterar att det i det regeringsuppdrag som MFoF har fått anges att allmänna råd ska tas fram avseende personalens kompetens. Barnombudsmannen anser att föreskrifter hade kunnat övervägas på området, och beklagar om så inte har varit möjligt.

Utifrån det sagda är Barnombudsmannen ändå positiv till att det i utkastet till föreskrifter/allmänna råd anges att personalen bör ha kunskaper om bland annat barns behov i samband med föräldrars separation, och vad det innebär för ett barn att bevittna våld.

Bland de kompetenser som personalen vidare bör ha anges teoretiska kunskaper och praktiska erfarenheter av att samtala med barn. Förutom detta anges inget i utkastet rörande samtal med barn. I konsekvensutredningen anges (under rubriken Barnkonsekvensanalys) följande.

Informationen som lämnas vid ett informationssamtal riktar sig i första hand till föräldrarna och samtalet påverkar endast indirekt barnet. Vid tidpunkten för informationssamtalet är det ovisst om en process kommer att inledas och samtalet skulle kunna leda till onödigt oro hos barnet. Regeringen har därför ansett att det inte är motiverat att barnet deltar i informationssamtalet eller redan i detta skede får information. De barn som vill komma till tals och får information ska givetvis ändå få det.

Barnombudsmannen kan inte instämma i att informationssamtalet endast indirekt påverkar barnet, utan är av uppfattningen att barnet direkt påverkas i och med att samtalet kan leda till att en domstolstvist kan undvikas. Eftersom barnet är själva anledningen till att informationssamtal hålls ska barnet och dess situation vara i fokus i samtalet och handläggningen samt genomsyra dokumentationen av samtalet.

Barnombudsmannen är positiv till att socialnämnden inhämtar åsikter från barn i frågor som rör barnet, i linje med artikel 12 i barnkonventionen.

Barnombudsmannen är också positiv till att den personal som ska ansvara för informationssamtal har kompetens avseende samtal med barn.

Barnombudsmannen menar dock att det finns en risk för otydlighet vad gäller samtal med barn i utkastet till föreskrifter/allmänna råd. Då utkastet inte innehåller några andra bestämmelser som tydligt tar sikte på situationen då barn kommer till tals, finns en risk att bestämmelsen om att personalen bör ha kompetens avseende samtal med barn kan uppfattas som svårförklarlig. För att underlätta tillämpningen i professionen bör det tydliggöras i föreskrifterna/de allmänna råden att barn mycket väl kan få möjlighet att komma till tals inom ramen för informationssamtalen.

I konsekvensutredningen anges att "de barn som vill komma till tals och får information ska givetvis ändå få det". Barnombudsmannen ställer sig frågan hur barnet ska få kännedom om att informationssamtal kommer äga rum. Om barnet inte känner till samtalet och inte får frågan huruvida hen vill komma till tals och få information, finns såvitt Barnombudsmannen förstår en stor risk att barnet inte får en möjlighet att komma till tals, även om viljan finns hos barnet. Det kan vara svårt för barn, inte minst yngre barn, att själva vara drivande och kräva att få vara delaktiga. Kanske i synnerhet i en situation med konflikter i familjen och där det kan tänkas att en förälder (eller båda) av något skäl inte vill att barnet ska få komma till tals.

Barnombudsmannen vill i detta sammanhang understryka att det är viktigt att vara medveten om att ett barn i en familj där frågor om vårdnad, boende och umgänge

är aktuella kan komma att hamna i en lojalitetskonflikt, vilket kan försätta barnet i en besvärlig situation. Barnombudsmannen anser att det är angeläget att barn får uttrycka sina åsikter om frågor som rör dem, men anser också att det är viktigt att samtal med barn inte utförs slentrianmässigt, utan att socialnämnden har ett uttalat syfte med att samtalet. Det vore värdefullt om detta tydliggjordes ytterligare i föreskrifterna/de allmänna råden. Det är också, menar Barnombudsmannen, viktigt att informera barnet på ett individanpassat sätt inför att samtal genomförs.

Föredragande i ärendet har varit juristen Karin Juhlén. I den slutliga handläggningen har även t.f. biträdande avdelningschefen Tove Björnheden deltagit.

Elisabeth Dahlin
Barnombudsman